

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА
ЕКОЛОГІЇ

Матеріали

XII науково-практичної інтернет-конференції

«АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ ТА ІННОВАЦІЇ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА»

присвячена 180 річчю з дня народження
професора АНАСТАСІЯ ЄГОРОВИЧА ЗАЙКЕВИЧА

5 травня 2022 року

м. Полтава

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра рослинництва
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ІМЕНІ М. І. ВАВИЛОВА
ІНСТИТУТ РОСЛИНИЦТВА ІМЕНІ В.Я. ЮР'ЄВА НААН
УСТИМІВСЬКА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ РОСЛИНИЦТВА
ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НААН
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ТОРГІВЛІ
ЛУБЕНСЬКИЙ КРАСЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ
ІМЕНІ ГНАТА СТЕЛЛЕЦЬКОГО

Матеріали XII науково-практичної інтернет–конференції
«Актуальні напрямки та інновації у вирішенні проблем галузі
рослинництва» присвячена 180 річчю з дня народження
професора АНАСТАСІЯ СГОРОВИЧА ЗАЙКЕВИЧА

(5 травня 2022 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Маренич М.М. – доктор с.-г. наук, директор ННІ агротехнологій, селекції та екології; Гангур В.В. – доктор с.-г. наук, завідувач кафедри рослинництва (**відповідальний редактор**); Марініч Л.Г. – кандидат с.-г. наук, ст. викладач кафедри рослинництва (**відповідальний секретар**); Самородов В.М. – доцент кафедри захист рослин; Бараболя О.В. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва; Куценко О.М. – кандидат с.-г. наук, професор кафедри рослинництва; Шевніком М.Я. – доктор с.-г. наук, професор кафедри рослинництва; Пипко О.С. – кандидат с.-г. наук, професор кафедри рослинництва; Ляшенко В.В. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва; Антонєць О.А. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва; Кочерга А.А. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва; Філоненко С.В. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва; Єремко Л.С. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва; Шакалій С.М. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва; Міленко О.Г. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва; Антонєць М.О. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри рослинництва; Шовкова О.В. – кандидат с.-г. наук, старший викладач кафедри рослинництва.

Рецензенти:

Поспєлов С.В., доктор с.-г. наук, завідувач кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова;
Шокало Н.С., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри селекції, насінництва і генетики.

Рекомендовано до друку вченою радою ННІ агротехнологій, селекції та екології
Полтавського державного аграрного університету, протокол № 8, від 12 травня 2022 року.

Матеріали XII науково-практичної інтернет–конференції «Актуальні напрямки та інновації у вирішенні проблем галузі рослинництва» присвячена 180 річчю з дня народження професора А. Є. Зайкевича / Редкол.: В.В. Гангур (відп. ред.) та ін. Полтавський державний аграрний університет, 2022. 123 с.

У збірнику матеріалів конференції, який присвячено фундатору сільськогосподарської дослідної справи в Україні професору А. Є. Зайкевичу, висвітлено нариси з біографії, результати аналітичних і бібліографічних досліджень, польових експериментів в землеробстві, рослинництві проведених науковцями Полтавського державного аграрного університету та інших навчальних закладів Міністерства освіти і науки України, науково-дослідних установ НААН. Призначений для наукових співробітників науково-дослідних установ, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, керівників і спеціалістів сільськогосподарських підприємств.

Матеріали подаються в авторській редакції мовами оригіналів. Відповідальність за зміст і достовірність поданих матеріалів та наведених даних несуть автори.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. БІОГРАФІЧНІ СТУДІЇ А.Є. ЗАЙКЕВИЧА, ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК НАУКИ	7
Гангур В.В., Маренич М.М.	
Життєвий шлях та професійні здобутки Анастасія Єгоровича Зайкевича	7
Самородов В.М., Поспєлов С.В.	
Полтавська складова творчої спадщини А.Є. Зайкевича (1842-1931)	9
Антонець М.О., Антонець О.А., Дяченко Т.М.	
Духовна і соціальна спадщина Анастасія Зайкевича	16
СЕКЦІЯ 2. РОСЛИННИЦТВО	20
Алейник Л.М., Дикань О.Б., Гангур М.В.	
Структура урожайності сочевиці залежно від технології вирощування в Лівобережному Лісостепу	20
Баган А.В.	
Мінливість ознак продуктивності сортів ячменю ярого	22
Бараболя О.В.	
Вплив агротехнічних заходів на врожайність пшениці озимої	24
Гангур В.В., Єремко Л.С., Лень О.І.	
Оптимізація норми висіву нуту у зв'язку зі змінами клімату	27
Гангур В.В., Єремко Л.С.	
Оптимізація поживного режиму сої як основа підвищення продуктивності	29
Глуценко Л.Д., Лень О.І., Сокирко М.П.	
Вирощування пшениці озимої у беззмінних посівах і свозміні та якість її зерна	33
Глуценко Л.Д., Лень О.І., Сокирко М.П.	
Динаміка показників якості зерна кукурудзи за різноманітних систем удобрення	35
Жиліна Т.Б., Поспєлова Г.Д., Нечипоренко Н.І., Коваленко Н.П.	
Аналіз актуальних фітопатологічних проблем гороху	38
Коваленко Н.П., Поспєлова Г.Д., Усов Ю.В. Шацька І.Ю.	
Сучасні технології виробництва посадкового матеріалу суниці садової	41
Коваленко Н.П., Поспєлова Г.Д., Баранник Т.С., Пугач Т.А.	
Основні мікотоксини грибів роду <i>fusarium</i> sp.	44
Колосович М.П., Колосович Н.Р.	
Особливості вирощуванню сорту Астрагалу шерстистоквіткового фаворит	47
Короткова І.В.	
Особливості використання КАС при вирощуванні зернових культур	50
Куценко О.О., Дем'янюк О. С., Кічігіна О.О., Куценко Н.І.	
До методики оцінки схожості та енергії проростання свіжозібраного насіння звіробою звичайного	54
Ласло О.О., Ткачук О. П.	
Гумати у системі удобрення кукурудзи на зерно	57
Литвиненко О., Нечипоренко Н.І., Поспєлова Г.Д.	
Альтернативи культурних рослин	60
Марініч Л.Г., Сокирко М.П., Кавалір Л.В.	
Вплив ширини міжрядь на формування кормової та насінневої продуктивності стоколосу безостого	65
Марініч Л.Г., Сокирко М.П., Кавалір Л.В.	
Формування кормової продуктивності стоколосу безостого залежно від сортових особливостей	67

Міленко О. Г., Соломон Ю. В., Вегеренко В. С.	
Вплив строків сівби та норми висіву на врожайність сої	70
Сахно Т.В., Семенов А.О.	
Праймінг насіння ріпаку ультрафіолетовим випромінюванням	73
Тоцький В.М.	
Вплив сортового складу на урожайність та якість зерна пшениці озимої	77
Харченко Ю.В., Харченко Л.Я., Кузьмищина Н.В., Вакуленко С.М.	
Колекція кукурудзи Устимівської дослідної станції джерело вихідного матеріалу для селекції	80
Філоненко С.В., Кочерга А.А., Дордус В.В.	
Розмір посівних фракцій насіння і продуктивність буряків цукрових	84
Філоненко С.В., Кучко Ю.О.	
Аналіз продуктивності буряків цукрових за різних норм висіву насіння	87
Філоненко С.В., Лебідь Р.С., Філоненко В.С.	
Продуктивність буряків цукрових за різних попередників у короткоротаційних сівозмінах	91
Філоненко С.В., Оніщенко Л.М.	
Вплив систем хімічного захисту від бур'янів на особливості формування продуктивного потенціалу буряків цукрових	95
Філоненко С.В., Пипко О.С., Короленко З.П.	
Сучасні гібриди буряків цукрових: переваги та недоліки	99
Філоненко С.В., Попов О.О., Філоненко Л.М.	
Ефективність регуляторів росту на посівах кукурудзи	103
Філоненко С.В., Райда В.В., Шарлай О.В.	
Вплив різних доз регулятора росту текамін макс на продуктивність буряків цукрових	107
Шакалій С. М., Шевченко В. В., Перепелиця О.В.	
Вплив біопрепаратів та способів їх використання на врожай соняшника	110
Шовкова О.В.	
Вплив елементів технології вирощування на врожайність посівів сої	113
СЕКЦІЯ 3. ЗБЕРІГАННЯ ТА ПЕРЕРОБКА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	117
Бараболя О.В., Кириченко Д. В.	
Обґрунтування промислових технологій зберігання зерна в надзвичайних ситуаціях	117
Куцик Т.П., Глущенко Л.А.	
Особливості контролю показників якості ромашки лікарської та чабрецю звичайного при зберіганні	119

УДК 631.5:633.3

ОПТИМІЗАЦІЯ НОРМИ ВИСІВУ НУТУ У ЗВ'ЯЗКУ ЗІ ЗМІНАМИ КЛІМАТУ

Гангур В.В., доктор с.-г. наук, завідувач кафедри рослинництва

e-mail: volodymyr.hanhur@pdaa.edu.ua

Єремко Л.С., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва

e-mail: yeremkol@ukr.net

Полтавський державний аграрний університет

Лень О.І., кандидат с.-г. наук, завідувач відділу наукових досліджень з

питань землеробства та кормовиробництва

e-mail: ds.vavilova@ukr.net

Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція

ім. М.І. Вавилова

*Дослідженнями проведеними впродовж 2015–2017 рр. встановлено, що в умовах нестійкого зволоження Лівобережного Лісостепу України оптимальною нормою висіву нуту (*Cicer arietinum* L.) є 0,5 млн шт./га схожих насінин, за якої формується максимальна врожайність культури на рівні 2,50 т/га.*

Актуальність теми. В умовах перманентних змін клімату, які найбільш виражено спостерігаються впродовж останніх десятиріч, виникає потреба у зміні підходів до елементів технології вирощування сільськогосподарських культур [4]. Тому, для зменшення негативного впливу погодних чинників на ріст, розвиток та продуктивність польових культур, доцільним є удосконалення існуючих елементів вирощування до вимог мінливого зовнішнього середовища [5]. Адаптації до змін навколишнього природного середовища підпадають усі складові технологій вирощування, зокрема особливо важливими серед них є: набір та порядок чергування культур у сівозміні; підбір найбільш пристосованих до регіону сортів; технологічні прийоми проведення сівби; система обробітку ґрунту, удобрення та захисту посівів [10, 6, 7, 9].

Серед технологічних заходів проведення сівби корегування потребують норми висіву, з тим, щоб забезпечити формування оптимальної щільності стеблостою відповідно до біокліматичного потенціалу зони вирощування культури. Так, наприклад, в умовах Півдня України, за звичайного рядкового способу сівби рекомендують висівати 0,5–0,7 млн, за стрічкового – 0,4 млн, за широкорядного – 0,3–0,5 млн шт./га схожих насінин [3]. На Одещині, у виробничих умовах, отримують найкращі результати за суцільного способу сівби нуту за норми висіву 0,5 млн шт./га, а за широкорядного – за норми 0,35–

0,38 млн шт./га схожих насінин [1]. Інші вчені [8] також вважають найкращою нормою висіву нуту за звичайного рядкового способу сівби 0,5 млн шт./га схожих насінин.

А.О. Бабич А.А. Побережна [2] вважають, що у посушливі роки доцільно висівати нут із нормою 0,6 млн, а за достатнього зволоження збільшувати її до 0,8-1,0 млн шт./га схожих насінин.

Отже, аналіз літературних джерел свідчить про диференціацію норми висіву нуту залежно від сортових особливостей, ґрунтових та кліматичних умов місця вирощування.

Мета роботи – з'ясувати вплив норм висіву на продуктивність посівів нуту звичайного (*Cicer arietinum* L.).

Матеріали та методи досліджень. Дослідження з вивчення особливостей формування врожаю нуту залежно від норми висіву проводили впродовж 2015–2017 рр., на дослідному полі Полтавської ДСГДС ім. М.І. Вавилова Інституту свинарства і АПВ НААН. Схема досліду включала наступні норми висіву: 0,3; 0,5; 0,7; 0,9 млн. шт./га. Посівна площа – 100 м², облікова – 80 м². Попередником нуту в досліді була кукурудза на зерно. В досліді висівали сорт нуту – Пам'ять.

Результати досліджень. Дослідження свідчать, що найбільш сприятливіші умови для наростання вегетативної маси нуту формувалися за мінімальної норми висіву. Тут показник становив 48,8 г/росл. За збільшення щільності стеблостою маса рослини зменшувалася на 23,6 %. Аналогічну тенденцію спостерігали і за динамікою накопичення сухої речовини. Так, виявлено, що збільшення норми висіву мало зворотній вплив на кількість сухої речовини у рослинах, причому це відбувалося внаслідок зменшення її частки у рослинах та меншої сирої маси рослин на цих варіантах.

Результати досліджень свідчать, що з точки зору рівня врожайності кращою нормою висіву нуту в умовах Лівобережного Лісостепу є 0,5 млн шт./га схожих насінин. У середньому за 2015–2017 рр. зернова продуктивність культури на цьому варіанті становила 2,50 т/га. Відзначено, що за збільшення норми висіву на 0,2 і 0,4 млн шт./га урожайність зменшилася, відповідно на 5,2 і 11,6 %, порівняно з висіванням нормою 0,5 млн шт./га.

Висновок. Таким чином, у середньому за 2015–2017 рр., найкращі умови для нуту забезпечує норма висіву 0,5 0 млн шт./га схожих насінин, що дає змогу отримати урожайність зерна на рівні 2,50 т/га.

Бібліографічний список

1. Акинербем Ф. Практики о выращивании нута. *Зерно*. 2011. 2 (58). С. 60–64.
2. Бабич А. О., Побережна А. А. Проблема кормового білка і шляхи її вирішення в регіонах. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. Міжвідомчий тематичний науковий збірник*. 2001. Вип. 43 (Ч. І). С. 11–15.
3. Бушулян О. В., Січкарь В. І. Нут: генетика, селекція, насінництво, технологія вирощування: монографія. Одеса : СГІ, 2009. 248 с.

4. Гангур В. В. Кратность проявления экстремальных погодных условий в центральной части зоны левобережной лесостепи Украины при выращивании зерновых и масличных культур. *Вестник Прикаспия*. 2017. № 3 (18). С. 54–59.

5. Гангур В. В., Єремко Л. С., Сокирко Д. П. Формування продуктивності нуту залежно від технологічних факторів в умовах лівобережного Лісостепу України. *Зернові культури*. 2017. Том 1. № 2. С. 285–292.

6. Гангур В. В., Єремко Л. С., Лень О. І. Агротехнологічні прийоми оптимізації поживного режиму нуту. *Інновації управління продуктивністю та поліпшення якості зерна пшениці озимої, присвячена пам'яті професора Г. П. Жемели: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Полтава, 30 верес. 2021)*. Полтава : ПДАУ, 2021. С. 136–139.

7. Гангур В. В., Єремко Л. С., Сокирко Д. П. Вплив агротехнічних прийомів на формування продуктивності нуту. *Osiągnięcia naukowe i perspektywę: Mater. I Międz. Konf. Nauk.-Prakt. / Pod red. M. Andrzejewskiego*. Wrocław: Nowa nauka, 2019. S. 95–98.

8. Горобчук А. Прибуткові бобові культури. *Агробізнес сьогодні*. 2018. №17 (384). С. 72–76.

9. Єремко Л. С., Гангур В. В., Олєпир Р. В. Вплив різних доз мінеральних добрив на продуктивність нуту в умовах східного Лісостепу України. *Бюлетень інституту зернового господарства*. 2008. № 33–34. С. 255–258.

10. Особливості вирощування зернобобових культур у Лісостепу: науково-методичні рекомендації / В.Ф. Камінський, А.В. Голодна, С.П. Дворецька, О.Г. Любчич, М.С. Корнійчук, С.В. Поліщук / за редакцією академіка НААН В.Ф. Камінського. Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. 91 с.

УДК 631.5:633.358

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОЖИВНОГО РЕЖИМУ СОЇ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ

Гангур В.В., доктор с.-г. наук, завідувач кафедри рослинництва
e-mail: volodymyr.hanhur@pdaa.edu.ua

Єремко Л.С., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва,
e-mail: yeremkol@ukr.net

Полтавський державний аграрний університет

*Вагомим фактором формування високопродуктивних посівів сої як стратегічної білково-олійної культури світового значення є оптимізація мінерального живлення рослин впродовж вегетаційного періоду за рахунок комплексного застосування у передпосівній обробці насіння мікробіологічного препарату на основі бульбочкових бактерій *Bradyrhizobium japonicum* Ризоактив Р (2,0 л/т) і комплексного мікродобрива Оракул насіння (1,5 л/т) на фоні мінерального удобрення N₃₅P₇₀K₇₀.*